కృతకసూత్రము.

శతావధాని శివరామకవి.

కృతకసూత్రము.

౧. తనవచ్చిరానిమాటల
కు నుపాధ్యాయుండుమెచ్చికొనఁజూచెడివా
రును వ్రేలఁజూపి ముదముం
బనుపడఁగఁ గురంగియనెడు బాలికయలరున్.

౨. తనతోపాటుగ 'నోనమాలు' తెలివొందంజాలి, 'అఆలు' ది
ద్దను, 'కాఖాలు' గడింపఁగా మఱియు, 'తాథాల్' యారవాలన్న పా
లను నేర్వన్ జెలికారముం బెనుపఁజాలంజాలు సిపిల్లవాఁ
డనఁగాఁ బొల్చుశరత్కుమారుఁడనువాఁడా బాలతో నాడుచున్

౩. ఈసెఱుఁగదు దుఃఖమ్ము నెఱుఁగఁబోదు
పాపమెఱుఁగదు తెలియదు ప్రాకృతంబు
పెరిమె చెలికారములమాత్రఁ బెనిచికొనును
ఎంచఁగా బాల్య మదియెంత మంచిదో కొ

౪. వాలుకా పులినమ్ముల వాగులందు
పొన్నమ్రాఁకుల నునుపారు తిన్నెలందు
బండిగురివెందతీవెల పాదులందు
ఆడుకొందురు మలుసంజలందువారు.

౫. ఎడఁబాయని ప్రేముడిచే
నడుగడుగున కుబుసుపోక, అట్టె చెవిలో
గుడుగుడులాడుదురు ముదం
బడుదురువారిద్దఱొర బాల్యంబందున్.

క. బడియీడు సడలిపోయెన్
బుడిబుడిచెలికాండ్రతోడి బుజ్జగముడిగెన్
వడిఁబెండ్లినయసువచ్చెన్
నడయాడందొడఁగెజవ్వనము చెలిమేనన్.

మ. ఒకనాఁడించుకభూషితాంగియయిసూర్యుఁడస్తముంబొందఁదా
న్వికచాంభోరుహనేత్రయందెలఁగొదల్ విశ్రాంతిఁజెందంగ
లికగాఁబాదములుంచుచున్ జనియెఁ దాలీలానికుంజంబు చె
తకమందానిలమూచిచల్చినపుష్పుల్ తావుల్ దెసల్ గ్రమ్మఁగా.

ఆ. పోయికూర్చుండునంతటఁబోరువెట్టి
కూయఁదొడఁగెను పెనుగంపఁ గోయిలలకు
రోసమీసును గెడఁగొని మోసులెత్త
నుసఁగలేదు కురంగి ప్రత్యుత్తరంబు.

ఉ. నించినపూలయందు శయనించికపోలతలంబు నంటఁగా
వంచి కరాంబుజం బెడమవైపుగ నొత్తిలి కాలిప్రేలి నా
డించుచు నూర్పుగాలి బురుడింపఁగమోవియునాడిపోవఁ జి
త్రాంచితమూర్తియూఁచుజవరాలసియాఁడెనుశూన్యభావనై.

చ. తలఁపునఁబట్టనంత పరితాపము, కన్నులుచాలనంత పె
ద్దలు కనునీటిబొట్లుమదిఁ దాపఁగఁజాలనియంతయాసకో
దలమునునాపెమోమునెమదర్పణమందుఁ బృథక్బృథక్స్థితిన్
గళలధరించి రూపములుగాఁ గనఁబట్టఁదొడంగె వింతగా!

గీ. ప్రక్కఁగాఁబోవుచుండె శరత్కుమారు
డప్పు డత్యరుణాంబుజాతాయతాక్షి
గుప్పకుత్తుకత్రోచుచు గొణఁగుకొనుచు
వడిగ లేచెను పాదముల్ వడఁకుచుండ.

ఉ. చూచుచు శరత్కుమారునకుఁ జోద్యముగాఁ గనఁ బట్టె నాకురం
గీచకితైణలోచన వికీర్ణము నైక బరీభరంబుతోఁ
సూచితకోపరోష పరిశోషకషాయితమైన మోముతోఁ
నాచిత బాష్పబిందువుల నంతట నానినకన్నుదోయితోఁ.

కం. ఒకపాదునందుఁ జెరిఁగిన
యకళంకపుఁదీఁగ మోక లగుటనతం డా
సకియఁ గనుంగొనినంతట
వికలుండై మొగ మొకింత వెనుకకుఁ ద్రిప్పెన్.

ఉ. అఁగుచునాతఁ డాపెహృదయంబున నేనికళంకమున్నదో
నేఁ గనుఁగొందునంచుఁ దరుణీమణి డగ్గఱి పల్కరింపఁగా
మూఁగదివోలె నప్పుడొకముచ్చటయాడదు తేనెమాటయున్
వీఁగన లెంజలించుఁ బరిదేవనముం బొనరించు నించుమిగన్.

తే. ఆమెకంటను మిగుల నత్యార్ద్రచిత్తుఁ
డగుటఁ జూడంగలేక మార్మొగము నెట్టి
యొఱుఁగమిన్ వెక్కివెక్కి తా నేడ్చినపుడు
ప్రకృతికింగూడ గుండెలు పగులువాఱె.

తే. తుదకు నామెయె మనమును గుదుటఁబఱిచి
కొలుకన్నీరు కొనగోటఁ గడకుఁజిమ్మి
ఊపు నిట్టూర్పులను సరి నొందఁజేసి
అల్లనల్లన 'నేమోయి' యంచుఁబలికె.

తే. అటులు పలికెడు చెలికార మాత్మఁదలఁచి
అంత 'నేమోయి' యనియెడు నందమెంచి
గంతువిడె శరత్కుమారుండు చూచె
సారశారదచంద్రికా సారదృష్టి.

గీ. "వెన్నెలబయళ్ళకొంటిగా వెడలనగునె?
బొంగుపొదరిండ్లయందు నుండంగఁదగునె?
మహిళకలటంచును శరత్కుమారుఁడనినఁ
దలనువంచికురంగి శాంతంబుపొందె.

సీ. వచ్చిరానట్టిమాటల వరుసతోడ
దెలిసితెలియనిప్రేమ శృంఖలలతోడ
మఱచిపోఁజాలనియనుభావ మహిమతోడ
మరగుశైశవమది యెంత మంచిదోయి!

క. నావుడు నెమ్మనమునఁ ద
ద్భావము ప్రేమానుబంధ పరమాయెనటం
చావిజ్ఞుఁడు తెలిసికొనెన్
బోవంగాఁదలఁచెపేఁడి పొలతుకనంతన్.

ఉ. కానిస్వకీయమైనచెలికారము చిన్నతనంబునుండి, యా
మానిని చేసియుంట నొకమాదరిగాఁగను జిన్నఁబుచ్చి యె
ట్లైనిఁ జనంగలేక యతఁడించుకమాఱుమొగంబువెట్టి వే
ఱైనప్రసంగమామెహృదయంబునఁజొన్పఁగనెంచియిట్లనెన్.

సీ. ధరణికోటపురీవరాంతరమునందు
స్థాపితంబగు పెను పరిషత్తునందు
విద్యనభ్యసనమొనర్ప వెడలువాఁడ
నీదుతండ్రియె ప్రేరేచె నిన్ననన్ను.

గీ. అనుచుఁబల్కిన నిస్పృహ యగుచునంత
బిక్కమొగమునువైచి విభీతనయన
తలనుబంకించి, నిట్టూర్చి దళితహృదయ
యనుచుఁబోడకట్టు నతని కయ్యవసరమున.

మ. నెలఁతా! యీడున జోడువారమయినన్ నీకంటెఁ బుంధర్మతా
కలనన్ గొంచెము పెచ్చు నాకనుభవగ్రంథంబు, మీయింటిపె
ద్దలు చూపించిన త్రోవనెక్కరుని విద్యావాసనావాసితున్
బాలుఁ బారన్ వరియింపుమంచు నతఁడప్పూబోఁడితోఁ బల్కినన్

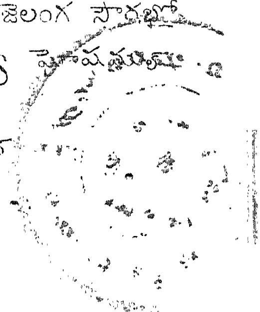
సీ. పులుకుపులుకునఁ జూచు చూపుంగములను
బోఁడితనమును వైరాగ్యమును విశేష
నిస్పృహత్వంబుఁ దోఁప నా నీరజాక్షి
మొగముఁ దన రెండుచేతుల మూసికొనియె.

గీ. తఱుఁగుకొనిపోయె హృదయ మాతనికి మిగుల
నప్పుడాజాణ నిముసమే నాఁగలేక
చిన్నతనముననుండియుఁ జేసినట్టి
కడిఁది చెలిమికిఁ దగినట్లు కౌఁగిలించె.

ఉ. చేరలకెక్కుడౌకనులఁ జేరిన వెచ్చని నీరెడల్చి చె
న్నారెడు కేశపాశమున యందుఁ దగుల్కొనిచిక్కువడ్డ మం
దారపు లేఁతపూఁతను నిదానముగాఁ దెమలించి పొన్నపూఁ
గోరలనోసరించి సుమకోమలికిన్ ముదమారఁ గూర్చుచున్.

ఉ. పూలను గొన్ని త్రుంచి తృణముల్ మఱికొన్ని టిగోసి వానినిన్
మాలికగానమర్చుకొని మంగళసూత్రముఁ బోలినట్టి పూ
మాల కురంగి నెమ్మెడను మల్చి తగిల్చెఁ జెలంగ సౌఖ్యసం
ద్వేలసమాగతాళిరుతి దీపితమంగళవాద్య ఘోషణుల్.

క. సంతోషభరస్వాంతులు
నంతేవాసులు నొక్కొక్క యాచార్యునకున్
గాంతస్వరూపులగువా
రంతట వేవేలు బాట నరిగిరి వెలుచన్.

ఉ. ఆమఱునాఁటిప్రొద్దున రయంబున వెల్వడి బ్రహ్మచర్యదీ
క్షామహితంపు వేసమునఁ గానఁగఁబట్టెను, భాగవిత్రి; వి
ద్యామహిళాధినాథునకు నచ్చెరుపాటుఘటించి తన్నునున్
బేర్మిమునిశిష్యమండలిఁ బరిగ్రహణంబొనరింపనింపుగన్.

క. గురుపాదసేవఁబట్టుచు
నురుతరవిద్యామహామహోదధినీఁదన్
బురికొనె శరత్కుమారుఁడు
పరులకుఁబ్రొప్పడనిభయమును భక్తియునిండన్.

ఉ. దోసములేనివేసము గ్రుతుల్ పచరించెసుకీర్తిసిద్ధి ద
ర్భాసనమే యలంకృతిగ సల్పిననొజ్జ యుపన్యసింప వి
శ్వాసముగల్గి పచ్చికలపట్టున నిక్కమొనర్చిచూపె కై
సేసి పఠించునెల్లపుడు శిష్యులలోపల శీఘ్రబుద్ధియై.

ఉ. సారముచాలఁ దేర్చి జగజంపనుమాటయొఱుఁగఁ బోక వి
ద్యారసపారవశ్యుఁడగు తాల్మివహించుచు శిష్యకోటిపై
గారముకల్గి కూర్మిసుతుకన్న ననుగ్రహమూని దుష్టకృ
త్యారభటింగలంచినయమారఁగఁ జెప్పెను, భాగవిత్రియున్

ఉ. జీతముబత్తెమాటలకుఁ జేష్టలకున్ దుసు మొట్టుమస్తులున్
గైతవమైనడంబములఁ గల్గిన గుంపగురు ప్రసక్తిపై
పూఁతలుమేఁతలున్ వాసనఁబోఁడిమినూడనికృత్యముల్ సమా
నీతముకావొకప్పుడును నిర్మలమైన తదాశ్రమస్థలిన్.

చ. ఎనయుగుబల్లలేదు, కొఱఁతేమియుది? పచ్చికపట్టులుండఁగ; పా
పెనసెజమస్తులేదు, కొఱఁతేయుది? నారలచీరలుండఁగ; పా
తనమగుకుర్చిలేదు, కొఱఁతాయుది? దర్భకటంబులుండఁగ; సా
ధనములు కైతవంబులివి తగ్గునకావె నిసర్గసృష్టికిన్

ఉ. ప్రాణముపోయినన్ గురుని పల్కినకున్ జనదాఁటరాద తా
మానముపోయినన్ మృషను మందునకైనను బల్కరాద వి
జ్ఞానముమాసిపోయినను గట్టడికింపఁగఁగంగరాద ప్రా
మాణిక మేమిపల్కరదుమమ్మరె! యాతనియాశ్రమంబునన్.

సీ. సాహిత్యసాహిత్య సందర్భముగ్రహించె
న్యాయవేదాంతంబు లభ్యసించె
వైయాకరణ సమన్వయ సంప్రదాయంబు
లెఱిఁగె సాంఖ్యంబున నెఱుకఁ జెందె
యోగశాస్త్రమునందు యోగ్యతనుగమించె
గాఢాదమం దధికారమొనసెఁ
గవితావిలాసినీ కాముకుండయిమించె
ధర్మశాస్త్రముల సందర్భమెఱిఁగెఁ

గీ. బెండిలిం జేసికొన భాగవిత్తికడను
దానునుజ్ఞాతుఁడై సముదారగతిఁ గు
రంగిఁజూడంగఁ గుతుకతరంగితుఁడయి
వెడలెనుశరత్కుమారుండు విన్నువుగ.

ఉ. తల్లినిగాంచుటొండెఁ దనతండ్రినిఁజూచుటయొండెఁ దమ్ములన్
బిల్లలఁజూచుటొండె మఱివృద్ధులఁజూచుటయొండె లేకయా
హల్లకపాణిపై నయిదుప్రాణములుంచి తదేకదృష్టిచే
నల్లయతండుమార్గమున నాతుఁడై చనుఁ బేర్మిబర్వగన్.

శా. మధ్యేమార్గమువచ్చె నెత్తిపయికిన్ మార్తాండబింబంబటా
మధ్యాహ్నంబునదగ్గఱం గలుచుగ్రామంబందుదానాగియా
రాధ్యంబైతనదేవతాసమితినారాధించి తాఁ దంబునన్
సద్యాసనంబుననుండి కొంతవడికిన్ జేరెన్ గృహంబొక్కటన్

గీ. అందునివసించువారల కతిథియగుచు
నారగించెను శుభ్రింపు టన్నరసము
ప్రకృతిగాఁబండు పండులు పాలులోను
నైనయాహారములను మధ్యాహ్నవేళ.

క. అలుపముగఁ బండుకొనియతఁ
డలవారలకడను సెలవు నందిజిగమిషా
కలితుఁడయి బయలుదేరెన్
లలనాసందర్శనాభి లషితుండగుచున్.

గీ. తానుబట్టినమార్గమా ధరణిదేవు
డీసికొనిపోయెనొక్క కృత్రిమవనంపుఁ
బజ్జకేఱుఁగకయెక్కిన పడవ సాగి
పాలమున్నీటినడుమకుఁ బట్టినటులు.

గీ. జీడిమామిడిచెట్లుకం చెలనుదాఁటి
లోనికింబోవదారిఁ దెల్పు చునునుండెఁ
గొన్నిచోటులనట్టికోర్కులకుఁదావు
కొలుపకెంతయుగొడ్డంటఁగొట్టఁబడియె.

క. చనియెను శరత్కుమారుఁడు
తనముందటఁగాంచె నొక్కతరుణీమణిఁ జ
క్కనిపండు తఱపివెన్నెల
యనసౌందర్యబు వెల్లియై పాఱఁగన్.

సీ. చెమరుఁజిత్తడిచేతఁ జెలువారుమోముపై
ముంగురులొకవింత మురుపుసూపఁ
గొనవ్రేళ్లపైలేచి చనుటచేఁ బొడవగు
పాదపృందసంబున బెడఁగెలర్పఁ

కృతకసూత్రము.

గదలుబింకంపు టంగకములు చూచువా
రలకెల్ల నేత్రపారణ మొనర్పఁ
గాటుకదీర్చిన క్రాల్గన్నుదోయి వి
చ్చిన నల్లఁదమ్మిపూ తీరుతోఁప
గీ. నొడసిపట్టిన కుచ్చెల లుజ్జ్వలింప
మృదులకురువిందమాలికల్ కదలియాడ
నెత్తి యరకాలుసూచుచుఁ దత్తరిలుచుఁ
గంచెనుందాఁటి వచ్చుట కాననాయె.

క. ఇదివఱకెపుడో చూచిన
యదియనుభావంబు తలఁపునందుఁ దలిర్పన్
మృదితమృణాళీశోభా
స్పదయగు నలదానిఁగాంచె సందేహముతోన్.

గీ. పొంచిపరికింప దానిచూపునను బడక
యుండఁ దనసందియంబును నోసరిల్ల
ద్రాక్షపందిలిక్రిందికిఁ దారె నతఁడు;
అతఁడుకనకుండదాఁగె నయ్యాళివమిన్న.

గీ. కానలేకుంటనతఁడు తత్కాంచనాంగి
తొల్లివ్రాసిన లేఖను నల్లనల్లఁ
దాళపత్త్రాలఁబొల్చు గ్రంధంబునుండి
తెఱచెఁ గొంచెముమూసి పెంపఱిన దాని.

క. ఎవరును లేకుండఁగఁ దా
నవలోకించుచు దిశాంతరాంతరముల ని
క్కువపుం బ్రేముడిఁ జదువఁగ
నవునని యిటుసదివె నేలనాసీనుండై.

‘ గురుజనానురోధమా? నాబుద్ధినిఁ బరీక్షించుటయా? గృహనివాసమునవలదను ఎత్తిపొడుపా? ప్రేమవిచ్ఛేదాభిలాపమా భక్తజనపరిత్యాగోపాయమా? ప్రకోపమా? లేకయివన్నియునా? సఖుఁడా నీపయనమునకు అర్థము నెఱుంగనయ్యెద.

అతిప్రియుఁడవందునా? పౌనరుక్త్యము; నీకునేను ప్రియనన్నచో జడప్రశ్నము; నీయెడ నాకు వలపుచాలఁగలదనిన వేశ్యాలాపము; నీవులేనిది బ్రతుకఁ జాలననిన, అనుభవవిరోధము; నన్నుఁ బూవిలుకాఁడు పరిభవించుచున్నాఁడనినచో, ఆత్మదోషోపాలంభము; మన్మథుడు నన్ను నీకిచ్చెనన్న ఉపసర్పణోపాయము; నాచేఁదప్పక వరింపఁబడితివనిన బంధకీధార్ష్ట్యము; తప్పకరమ్మనిన సౌభాగ్యగర్వము; నేనేవచ్చెదననిన స్త్రీచాపలము; ఇదియనన్యయనినఁ గొదవ; నీవు కైకొనవే మోయాసిన లేవనివానిని లేపుట; చావుచే నావలపు నెఱుంగుదువనిన నముంగళంబు: కావున నీకేమివ్రాయుదు?

* * * * * * కురంగి.

గీ. అనుచునోపిక మిక్కిలి యానుగమించి
పర్ణవసమయవములను బ్రభ్రష్టపత్త్రి
భాగములఁగూడఁ బూరించి భావభరిత
మైన యాలేఖసదివెఁ బేగాసతోడఁ.

క. చదువున్ మఱలంజదువున్
జదివి తదీయాంతరార్థ సందర్భము నె
మ్మది విస్తరించికొను మో
హదశా దందహ్యమానుఁడయి కడుఁబొగులున్.

గీ. సర్వవర్ణస్ఖలిత సముచ్చారణంబు
గాఢగాద్గద్య సంరుద్ధ కంఠనాద
మూర్ఛితాశావ శానుకంపోదయంబు
తత్స్వనంబు వినంబడెఁ దగులఁదరుల.

గీ. అప్పురప్పుర! కాలపు న్విపర్యాసమహిమ
బాల్యకౌమారములకు యౌవనమునకును
భావభేదపరిష్కార సంభరితలీల
వాస్తవంబుగ నెవనికవాచ్యమకట!

గీ. తలఁపునకువచ్చు సంకల్పితంబులైన
చేష్టలెల్లప్డు వానిలోఁ జిక్కికొనిన
మనము బాహ్యేంద్రియ నిరుద్ధము నపార
మైనయానందమందు లయంబుఁజెందు.

గీ. బాఁగుగాఁ బఠియించిన పాఠములను
నేని నీ కవిరాకున్న నేనుగూడ
రానివానివిధాన కురంగనేత్రి!
చెలఁగితిని, ఒజ్జ శిక్ష చేసిననుగాని.

గీ. సహజసర్వావయవ సువిస్తారలక్ష్మి
కనులఁగట్టినయట్టులఁ గానఁబడుట
నెత్తికట్టిన చెప్పుల నెల్లరేలఁ
గాచుకొనియుంటిఁ జదువున కన్నశ్రద్ధ.

గీ. కలలనైనను నీరూపుఁ గాంచవచ్చు
నంచు నిదిరింపఁబో, సహాధ్యాయులెల్ల
జేయుచింతనయలికిడి చేత లేచి
తెప్పిటిలి నన్ను నేనె నిందించుకొందు.

చ. కనులకునిద్రరాక సరిగానొకపాత్రముపట్టి దేనినై
నను జదువంగఁబోవఁగ మనంబుననీదగురూపమేర్పడన్
మననముచేయుచుంట నొకమాదిరిగాఁబుటలన్నివిప్పి కో
లునుగడునేర్చెహస్తములుఁగోలనఖాయుతశీతజ్వాలాంగుళుల్
గీ. రేల మిగిలిన నాలవ జాలులందు
మూసి తెఱచిన కన్నుదమ్ములు చలింపఁ
ఁజాన! యేఁగెదెచటి'కంచసత్యకంఠ
నాళవిన్యస్త బాహు బంధనుఁడనగుదు.
ఆ. "తెల్లవాఱె మోము నుల్లంబు కృశియించె
నందమైనదేహ యష్టిడస్సె
నెట్లు చరూవుచుంటి వేమోయి" యనినన్ను
సరసమాడుచుండ్రు సంగడీండ్రు.
గీ. నయముగా వచ్చు నా యనధ్యయనదినము
లందుఁగనరాక యాఁసహాధ్యాయులకును
గొండ వాగుల కడకేఁగి కూర్తు నీదు
చేష్టలనుగూర్చి కవితావిశేషములను.
గీ. చేసిన సమస్తచేష్టలఁ జెప్పుచుండు
నాటు నాటలనుం దెలియంగఁ జేయు
నాడు పలుకుల నెల్లరాపాడుచుండు
శైశవగ్రంథి కఠిన పాషాణసంధి.
మ. చెలియా! శైశవబాల్యభావములు చేసెన్నికునున్ నాకు స
చ్చలమా స్నేహదశానుబంధమును సాక్షాద్భావనంబిప్డుని
ర్మలమాపేర్మినుదానఁగూర్చిస్థిరసంబంధంబుఁగల్పించునో
బలవద్దైవనియోగదార్ఢ్యమున వేర్పాటుంబడంజేయునో!

క. కుపితా! వియోగ దుఃఖ
గ్లపితుఁడనై జీవ మూడ్వఁగానెంచను నా
స పడుచు 'జీవన్ భద్రా
ణి పశ్యతి' యనంగ నొప్పు నీతి యెఱుక చేన్.

ఆ. ఆకురాలు కాలమందున పడెడు కా
రాకులనఁగ నాసయట్టెపడును!
తఱినిగట్టిపడెడు తరువుల చేవనాఁ
బెఱఁగి పెఱఁగి చాల బెనిచికొనును!

గీ. మొదలనద్దాననాకుఁ బ్రేముడియె లేద
యొండమావిని నాపె యొక్కింతనాఁటి
నాట ననలెత్తె; ఔను. కొ్రొందఱకు ప్రేమ
తమ్ముల నెడారినైన స్ఫుటమ్ముగనర్చు

ఉ. వీనులవిందుగాఁగను సవిస్తరమాత్మ దశానుభావ సం
ధానముగాఁగఁ జెల్మికి నిదానముగాఁగ లతాకుటీర సం
తానన దత్ప్రతిధ్వని విధానముగాఁగ శరత్కుమార దీ
నానన సీమ నిర్గళితమైన వియోగపుసూక్తులాఁగినన్.

మ. అవలగ్నంబసియాడ మోముదరహాసాంకూరమైపొల్వఁగ
న్నవ లజ్జాపిహితాతిసాధ్వసమునై కాన్పింప ధమ్మిల్ల మా
యవటూదేశమునందుఁ బ్రోవుపడ దివ్యంబైనరూపంబుతో
నవలా మానికమేగుదెంచెను కవోష్ణంబైన నిట్టూర్పుతోన్.

గీ. వచ్చియును రాకముందె యౌవనరుహాక్షి
మఱచినాఁడవె? నన్ను నో మానధనుఁడ!
యంచుఁజిఱ్రుముగాఁ బ్రశంసించెనపుడు
నగవుమోమున మేలిరత్నాలురాల.

శా. ఆనారీమణిపల్కుఁబల్కులు శ్రవోవ్యాసక్తినాఁబొండి బ్ర
హ్మానందంబుసుఖంబుకంటె నితమామానందసాంద్రోదయ
శ్రీనిర్వాణవిధాచమత్కలితుఁడై శీర్యజ్జగజ్జ్ఞాన సం
ఖ్యానుండాయెశరత్కుమారుఁడదివో! గాఢానురాగంబునన్

మ. పయిపైఁబర్వెడు సిబ్బితిన్ విడిచి యాప్రాజ్ఞుండిటుల్ వల్కెనీ
పయిఁ ప్రేమంబుననిన్ని నాళ్ళమగువా! ప్రాణంబులన్ జిక్కఁబ
ట్టియెటో కాయముమోవఁగాఁగలిగియుంటిన్ నేఁటికిం దావకా
భయహస్తంబునుబొందఁగల్గుటకు నాభాగ్యంబుసాయంపడెన్

క. అనఁబ్రుఁడు గురంగి తన పెద
వినిఁగఱిచికొనెన్ విరుద్ధవిస్మితచేష్టన్.
కనఁబడియెమోమునందున
ననుమానము తేరికొనియె నంతస్సననున్.

క. తదనంతరమున నాతఁడు
పదిలమె నాకట్టినట్టిబల్బజపుష్పా
స్పదమగు మంగళసూత్రం ?
బదిమఱచితె? యనియెప్రేమ మన్నినమదిఁజ్ఞోన్.

మ. అనినన్ సంకుప్రోసిక్రొమ్మెడయెడన్ హస్తాంగుళుల్ సేర్చియా
వనజాతాయతనేత్ర సాధ్వసభరభ్రాంతాత్మయై పైట చెం
గునొకింతన్ దెమలించితీసెమిగులంగ్రొవ్వాఁడుపూమాలయం
దనుసంధించినతాళిబొట్టునుమహీయఃకాంతికాన్పింపఁగాన్.

క. అప్పుడు శరత్కుమారుని
ముప్పిరిగాఁబెళఁగినట్టి మోహాపుఁ బాశం
బొప్పరికించుచ్చుఁబ్రిదిలెన్
దప్పకదా! తనదటంచుఁ దత్క్షణమాత్రన్.

ఉ. మంగళసూత్రదర్శనమిమంక్షిత మృత్యుసముద్రుఁడైయతం
డంగనమీఁదఁ బ్రేమవిడనాడఁగలేక తదీయసుందరా
పాంగవినర్గళద్ధృదయపంకజుఁడై ధృతిదూలియున్నితా
కుంగడుబాంఁదెఁదా మొదలుగొట్టిన చెట్టునుబోలె వ్రేల్మిడిన్.

క. ఎక్కడనుంటివి? కురంగీ!
యెక్కడ నెక్కడ? నటంచు నింపొలసెడు మేల్
వాక్కులతోఁ గొందఱు చెలు
లక్కడకే తెంచి రొయ్య నా సమయమునన్.

గీ. ఆస్వరంబది వినఁ బడునంతమాత్ర
వెడలిపోయెఁ గురంగి సోద్వేగయగుచుఁ
గడఁగి వీతెంచుచున్న పెన్గాలి దెబ్బ
కోసరిలి పాఱునొక చిన్న యోడ పోలె.

గీ. పోవువెంటనె యాతఁడా పుంపుఁబోఁడి
సంకుపుంబోని మెడయందెసంగుచున్న
తానుగట్టిన కృతకసూత్రంబు త్రోడ
వఱలు నాతాళిబొట్టుఁపైఁ బఱపిమనసు.

ఉ. ,,వంచన చేసె నన్నతివ వాంఛను దెల్పియు నాదుజీవితం
బెంచఁగ వ్యర్థమెవ్వనిను యింపుగఁ బెండిలియాడినట్టి యా
చంచలనేత్రపై వలపుసల్పుటయుంగడుఁ బాతకంబ సూ"
నంచుశరత్తుమారుఁడురయంబున మోము నొకింత యెత్తినన్.

గీ. తనను గోరిన ప్రాగ్దిశాంగన కడంకఁ
జందురుం గోరుటది మదియందెఱింగి
పశ్చిమాంభోధిలోఁ బడి ప్రాణమూడ్చు
వాఁడు వలెఁ గానఁగాఁబడె వేఁడివేల్పు.

గీ. వెంటనే లేచి యతఁడు వెన్వెంటనున్న
దీర్ఘికా నీర మందున దిగియు మెల్ల
వార్చి తొడి డిల్లవడిన హృత్పద్మ మందు
నెక్కొనిన చింతతోఁగాంచె నొక్కమత్తి.

శా. చూడా పాశములూఁగులాడఁగఁ గడుం క్షోభించు భూతంబనా
నూడల్ పెక్కు పృథక్ పృథక్ స్థితిని సంయుక్తస్థితిం గూడ వే
ళ్ళాడన్ నిచ్చలు బొల్చుచుండు నటనాన్యగ్రోధ వృక్షంబటన్
నీడన్ జేరె శరత్కుమారుఁడు విషణ్ణీభూత చేతస్కుఁడై.

గీ. “కాలమా! యెంత యడియాస కనఁబఱిచితి
మొడను విఱిచి యొనర్చు నీ బడుగు పెండ్లి
నొప్పికొనకింత పట్టు నేనుంటి” నంచుఁ
బరిమిత స్వరముగ వినం బడఁదొడంగె.

ఆ. చెవుల మూసికొంచుఁ జింతించె నిట్టుల
నతఁడు “నేను జగతిఁ బ్రతికియున్న
గోలుపోవు ధృతియు నిలుపు యోగ్యత
కాన బ్రతికియుంట కాదు నీతి.”

మ. అనియూహించి శరత్కుమారుఁ డెలమిన్ న్యగ్రోధదీవ్యచ్ఛిఖా
ప్రవివేష్టీకృత కంఠనాళుఁడగుచుం బ్రాణంబులం బాసి యో
య్యన నాకాశ మహాంతరాళమున ప్రేలాడెం ద్వరం బొందియు
వ్వనజాతాయతనేత్ర వచ్చి యపుడే వల్గించు వారింపఁబోన్.

శుద్ధపత్రము.

పుట.	పఙ్క్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
2	6	జెందంగదే	జెందఁగఁ దే
...	8	తక	తకు
...	21	కుమారు	కుమారుఁ
4	3	మహిళకల	మహిళలక
5	16	సుమకోమలికిన్	సుమకోమలకున్
6	6	దోసగుపోడిమిం	దోసఁగుపోఁడిమిం
7	9	గమించె	గమించెఁ
...	20	బర్వగన్	బర్వఁగన్
...	22	ఆగి	ఆఁగి
...	24	ఒక్కడమున్	ఒక్కఁడమున్
8	20	సౌందర్యబు	సౌందర్యంబు
...	...	పాంటిగన్	పాటింగన్
9	4	తీరుతోఁప	చెన్నుదంప
...	19	పతాళిలబొల్చు	పతాళిలఁబొల్చు
10	9	మన్మథుడు	మన్మథుఁడు
	11	ధార్ష్ట్యము	దార్ష్ట్యము
11	11	మునపార	మునునపార

13	8	పెఱిఁగి పెఱిఁగి	పెరిఁగి పెరిఁగి
	14	సంధానము	సాధానము
	15	విధానము	విధానము
14	1	నాంబొంది	నింబొంది
	3	విధా	విధా
	3	జగజ్ఞాన	జగజ్జ్ఞాన
	6	పయిఁపే్రి	పయిఁబే్రి
	9	అనవుఁడుకు	అనవుడుఁగు
	10	చేష్టన్	చేష్టల్
15	2	నాంఁడఁగ	నాండఁగ
	18	వ్యర్థ	వ్యర్థ
16	7	నిచ్చలుబొల్చు	నిచ్చలుఁబొల్చు
	17	దీవ్యచ్ఛిపా	దీవ్యచ్ఛిఫా

హితకారిణీ కార్యాలయము, ఏలూరు.

శ తా వ ధా ని

శివరామకవి ప్రణీతగ్రంథములు.

(1) సోముఁడు లేక ఉత్తరహరివంశ విమర్శము రు 1-0-0
మేలుప్రతి. (కొలదిప్రతులేకలవు.) 1-4-0
(2) సోముని జీవితము. 0-1-0
(3) ముక్తాలత-చక్రవి ప్రబంధము. 0-12-0
(4) తాలుకట్టనము. (విమర్శము.) 0-4-0
(5) కొవ్వూరు శతావధానము 0-8-0
(6) తెనాలి. 0-2-0
(7) బెజవాడ. 0-2-0
[అవధానములు, తాలుకట్టనము నొకతూరికొనువారికి 0-8-0]
(8) కృతికనూతిమ్రము. [ఖండకావ్యము] 0-4-0
(9) లక్ష్మివరసాపుర శతావధానము. 0-2-0

ముద్రణలో నున్నవి.

(1) మణిమేఖల. [గొప్ప కల్పితప్రబంధము]
(2) మాధవవర్మ. [ఆంధ్రరాజులఁగూర్చిన నాటకము.]
(రెండు నెలలలో సిద్ధమగును.)

విలాసము:—

వేలూరి.
చిరివాడ, తేలప్రోలుపోస్టు,
కృష్ణాజిల్లా.